

AKIK A STATISZTIKÁKBÓL KIMARADNAK

ARENDSZERVÁLTÁST KÖVETŐ POZITÍV GAZDASÁGI VÁLTOZÁSOK (a magángazdaság arányának növekedése, a gazdaság szerkezet átalakulása, a kisvállalkozások számának növekedése stb.) mellett az elmúlt években az átalakulás negatív tünetei (a gazdasági teljesítmények visszaesése, a munkanélküliség növekedése, egyes társadalmi rétegek leszakadása) is megjelentek a magyar társadalomban. A felsorolt negatív jelenségek közül talán a munkanélküliség rohamos növekedése rontotta meg leginkább az emberek közérzetét. Az országos statisztikák azonban egyértelműen azt tanúsítják, hogy a munkanélküliség réme korántsem egyforma mértékben fenyegeti az ország egyes régióit és a társadalom különböző rétegeit. Az egyes régiók veszélyeztetettsége főként a korábban felhalmozott tartalékok különbségeire vezethető vissza, az egyes társadalmi rétegek fenyegetettsége pedig elsősorban az általuk birtokolt kulturális tőke (iskolázottság) függvénye. A fiatal korosztályok azonban valamennyi földrajzi régióban és valamennyi társadalmi rétegben az átlagosnál veszélyeztetettebbnek számítanak.

A statisztikák szerint a munkanélküliek aránya a fiatalok csoportjaiban növekszik a legdinamikusabban. A fiatal munkanélküliek problémáinak azonban nemcsak azért kell kiemelt fontosságot tulajdonítani, mert a munkanélküliségi arányok alapján ők számítanak az egyik leginkább veszélyeztetett csoportnak, hanem azért is, mert a szakirodalom szerint a munkanélküliség a pályakezdőket fenyegeti a legsúlyosabb pszichés és szociális sérülésekkel (devianciák), és fiatal korban van a legnagyobb esély a munkanélküliségre predesztináló paraméterek javítására. Ezek közül kiemelt fontosságot kell tulajdonítanunk az iskolai végzettségnek.

A munkanélküliség kérdésével foglalkozó szociológiai vizsgálatok egybehangzóan azt bizonyítják, hogy a munkanélküliségi arányok szoros összefüggést mutatnak az iskolai végzettséggel. A Magyar Háztartási Panel vizsgálat[†] adatai szerint minél alacsonyabb valakinek az iskolai végzettsége, annál nagyobb eséllyel lesz munkanélküli (lásd 1. ábra).

Kertesi Gábor pedig a KSH adatain végzett elemzésében[‡] azt bizonyítja, hogy a felsőfokú végzettségűekhez képest a középiskolát végzetteknek 2,5-szeres, a szakmunkásképzőt végzetteknek 3,5-szeres, a csak 8 osztályt végzetteknek pedig ötszö-

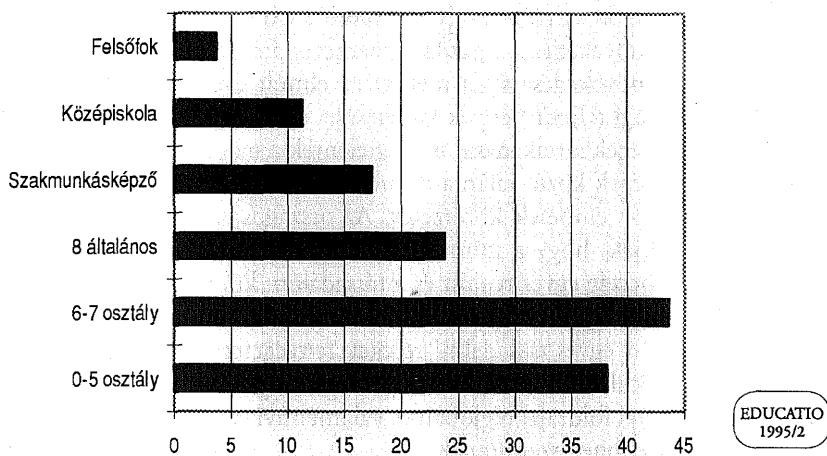
[†] Nagy Gyula: Adatok a munkanélküliségről a Magyar Háztartási Panel eredményei alapján. *Munkaügyi Szemle*, 1994. május.

[‡] Kertesi Gábor: Cigány gyerekek az iskolában, cigány felnőttek a munkaerőpiacon. 1994. Kézirat.

rös munkanélküliségi kockázattal kell szembenéznük. A 8 osztálynál kevesebbet végzetten pedig tízszer annyira fenyegeti a munkanélküliség veszélye, mint azokat, akik felsőfokú diplomával rendelkeznek.

1. ÁBRA

A munkanélküliek aránya iskolázottság szerint (%)



A mindennapi tapasztalatok azonban arra utalnak, hogy nemcsak a munkanélkülivé válás kockázata nagyobb az alacsony iskolázottságú csoportokban, hanem súlyosabb megpróbáltatásokat is jelent, és tartósabbnak is ígérkezik a munkanélküli helyzet. Logikusnak látszana, ha a fiatal munkanélküliek problémáival foglalkozó közvélemény és a munkanélküliek támogatásának céljából működtetett intézményrendszer nekik szentelné a legnagyobb figyelmet. Mégis azt tapasztaljuk, hogy jelenleg éppen azok nélkülöznek leginkább az intézményes támogatást, akiknek a legnagyobb szükségük lenne rá, a munkaügyi központok statisztikái és ennek nyomán a közvélemény pedig mintha tudomást sem venne a létezésükről. 1994-ben az Országos Munkaügyi Központ és a MÜM által közösen végrehajtott reprezentatív felmérés adatai szerint pl. a munkaerő-piaci képzésben résztvevőknek mindössze a 15%-a volt 8 osztályt végzett, miközben a munkanélküliek között 40%-kal képviseltették magukat.[†]

Az alacsony iskolázottságú fiatal munkanélküliek serege egyszerűen azért válik „láthatatlanná”, mert többnyire kimarad a regisztrációból. A regisztrált létszám és a tényleges munkanélküliség közötti eltérés mértékét csak becsülni lehet. A Magyar

[†] Benedek András: Javaslat a szakképzés távlati koncepciójának céljaira és alapelveire, Munkaügyi Minisztérium, 1995. Kézirat.

Háztartási Panel vizsgálat[†] pl., amely a nem regisztrált munkanélkülieket is figyelembe veszi, 1994-ben a fővárosban majdnem kétszer akkora munkanélküliségi arányt mutatott ki, mint az Országos Munkaügyi Központ statisztikái. Ehhez hasonló arányokat mutatnak saját kutatási tapasztalataink is.

1993-ban az Oktatókutató Intézetben a Habilitas Alapítvány támogatásával folytattunk szociológiai kutatást a fiatal munkanélküliekről.[‡] Kutatásunk célja az volt, hogy az általában nyilvánosságra hozott országos munkaügyi statisztikáknál részletesebb és alaposabb információkhoz jussunk a fiatal munkanélküliek leginkább hátrányos helyzetű rétegéről. Vizsgálatunk korlátozott költségvetése miatt nem törekedhettünk országos reprezentativitásra, ezért kutatásunkat arra a három megyére (Szabolcs, Borsod és Nógrád) korlátoztuk, ahol tartósan és kiemelkedően magas volt az utóbbi években a munkanélküliek aránya. A kutatás első szakaszában a megyék intézményeiben információkat gyűjtve esettanulmányokat készítettünk a fiatal munkanélküliek helyzetéről és a probléma intézményes kezelésének jelenlegi eljárásairól. Az esettanulmányok feldolgozása a következő konklúziókkal járt: „Az intézmények között elvesznek az alacsony iskolázottságú, hátrányos helyzetű gyerekek. Ma nincs olyan intézmény, amely ezeknek a fiataloknak az elhelyezkedésével aktívan és hatékonyan foglalkozna, még pontos számukról sincs adat. Az önkormányzatok a munkaügyi központok feladatának tartják, vagy az oktatási intézményekre tolják a felelősséget, esetleg egy-egy speciális iskola létrehozásával takaróznak. Az oktatási intézményeket csak addig érdekli a gyerek, amíg náluk tanul. Az iskolában folyó tudásátadás minősége és annak gyakorlati konvertálhatósága nem lényeges az iskolák számára. A kikerülő gyerekek sorsát sem követik figyelemmel.”*

A kutatás második szakaszában a három megye 2–2 településén kérdőíveket töltöttünk ki a 18 éven aluli munkanélküliekről.** A megkérdezett fiatal munkanélküliek 56%-a volt fiú és 44%-a lány. Ez az arány nem tér el jelentősen az országos munkanélküliségi statisztikákban mért férfi-nő aránytól.*** A mintába bekerülő életkorának felső határát 18 évben szabtuk meg. Részből azért, mert kutatásunk során a legfiatalabb munkanélküliek helyzetéről kívántunk információkat szerezni, részben pedig azért, mert szeretnénk volna elkerülni, hogy túlságosan sok középiskolát végzett (azaz érettségizett) fiatal kerüljön a mintába. A mintába bekerült legfiatalabb munkanélküli 1979-ben, a legidősebb pedig 1974-ben született, a többség

† Nagy Gyula: i.m.

‡ A kutatásban Fehérvári Anikó, Györgyi Zoltán és Tót Éva vettek részt.

* Fehérvári Anikó – Györgyi Zoltán – Tót Éva: *Ifjúsági munkanélküliség*. Bp., Oktatókutató Intézet, 1994. Kutatás Közben.

** A településeket oly módon választottuk ki, hogy jellemzők legyenek rájuk az adott megye átlagos munkanélküliségi arányai és különböző településtípusokat (nagyváros, kisváros, község) reprezentáljanak. A számítógépes feldolgozás során településenként 50–60 db (összesen 312) kérdőív állt rendelkezésünkre. A kérdőívek kitöltésénél helybeli pedagógusok és szociális gondozók voltak segítségünkre.

*** 1993-ban az Országos Munkaügyi Központ kimutatása szerint a munkanélküliek között a férfiak aránya 58,8%, a nők pedig 41,2% volt.

(64%) 1975–76-ban, tehát a felvétel időpontjában 17–18 éves volt. Az általunk vizsgált fiatal munkanélküliek között 19% volt a cigányok aránya. Miután véletlenül kerültek be a mintába, ebben a három megyében arányukat a pályakezdő munkanélküliek között érvényesnek fogadhatjuk el.[†]

Mint már említettük, felvételünk során mintavételi szempontnak tekintettük azt is, hogy a munkanélküliség által leginkább veszélyeztetett csoportok (a legalacsonyabb iskolázottsággal rendelkezők) is bekerüljenek a megkérdezettek közé. Ennek megfelelően a kérdezettek többsége szakképzetlen és alacsony iskolázottságú volt.

I. TÁBLA

A megkérdezettek iskolai végzettsége

	N	%
8 általános alatt	47	15,1
Csak 8 általános	73	23,4
Lemorzsolódó	37	11,9
Speciális szakiskola	15	4,8
Szaktunókészítő	96	30,8
Magasabb	21	6,7
Nincs válasz	23	7,4
Összesen	312	100,0

Az általunk vizsgált összes fiatal munkanélküliek 55%-át regisztrálták. Vagyis indokoltnak látszik az a feltételezés, hogy az Országos Munkatügyi Központ statisztikáiban lényegében csak a pályakezdők fele szerepel, vagyis az adatokat csak a szakképzettek és az ennél magasabb iskolázottságúak esetében lehet hitelesnek tekinteni.

Mivel a munkanélküliek támogatására vonatkozó jogszabályok úgy vannak megalkotva, hogy a pályakezdőknek szánt támogatásban csak az részesülhet, aki középfokú iskolát végzett, az ennél alacsonyabb iskolázottságúaknak nem érdekük, hogy regisztráltassák magukat. Akiket viszont nem regisztrálnak, azok lényegében kiesnek a támogatás intézményes hálójából. Miután a munkaügyi hivatalok nem szereznek tudomást a létezésükről, nem ajánlanak állást nekik és továbbképzési lehetőséget sem. Ennél fogva csekély az esély arra, hogy valaha is munkához vagy legalábbis munkanélküliségi támogatáshoz jussanak.

Ugyancsak hátrány a regisztrálás hiánya tágabb értelemben is: akit nem regisztrálnak, az nem jelenik meg az országos statisztikákban, tehát a munkanélküliséggel mint problémával foglalkozó ágensek (média, politika, érdekképviseletek, stb.) tudomást sem vesznek a létezéséről, így tehát speciális problémáinak megoldásával sem foglalkozhatnak. Az itt közölt adatokkal lényegében arra a kérdésre próbálunk választ adni, hogy milyen társadalmi jellemzőkkel írható le a fiatal munkanélküliek-

[†] A KSH adatai szerint a cigányok ebben a három megyében a teljes népességen belül 11%-kal vannak képviselve. Lásd: *A cigányság helyzete és életkörülményei*. Bp., KSH, 1993.

nek az a csoportja, amelyről jelenleg nem vesznek tudomást sem az intézmények sem a statisztikák.

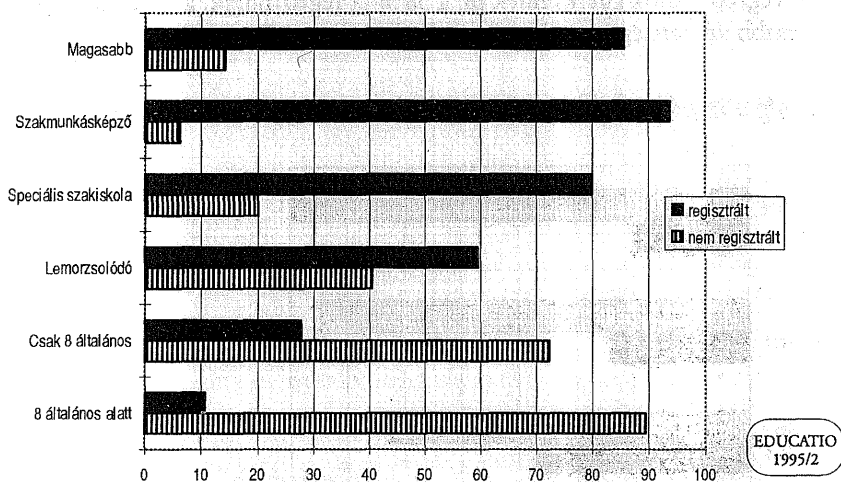
Adataink szerint a fiúkat az átlagosnál gyakrabban (61%), a lányokat az átlagosnál ritkábban regisztrálják (49%), ami nyilvánvalóan azzal függ össze, hogy a fiúknak gyakrabban van szakképzettségük, mint a lányoknak. Az általunk mért regisztrálási adatokból tehát az következik, hogy a fiatal munkanélküliek között valószínűleg lényegesen több a lány, mint amennyit a hivatalos statisztikák számon tartanak.

Szoros a kapcsolat a regisztráltsága és az életkor között ($c = ,37343$; $p = ,00000$) is. Minél idősebb valaki, annál nagyobb valószínűséggel kerül be a regisztrált munkanélküliek közé. A lakóhelyek típusa és a regisztráltság ténye nem mutat szoros összefüggést, de az etnikumi hovatartozás szignifikánsan ($c = ,33801$; $p = ,00000$) összefügg a regisztráltsággal. Míg a cigányok 80%-át nem regisztrálták, ez a nem cigányok esetében csak 36%. Ez lényegében azt jelenti, hogy a fiatal munkanélküliekre vonatkozó statisztikák az etnikumi összetétel kérdésében is erősen torzítanak.

A regisztrálás ténye leginkább az iskolai végzettségtől függ ($c = ,56021$, $p = ,00000$). Ez olyan különbségeket takar, hogy míg a szakmunkásképzőt végzettek és ennél magasabb képzettségűek 93 ill. 86%-a tartozik a regisztrált munkanélküliek közé, a 8 általánosnál kevesebbet végzetteknek mindössze a 11%-a, a 8 általánost végzetteknek pedig csak a 28%-a. A nem regisztrált munkanélküliek tehát lényegesen alacsonyabb iskolai végzettségű csoportot takarnak, mint akiket regisztráltak.

2. ÁBRA

Regisztráltak aránya az iskolázottsági csoportokban (%)*



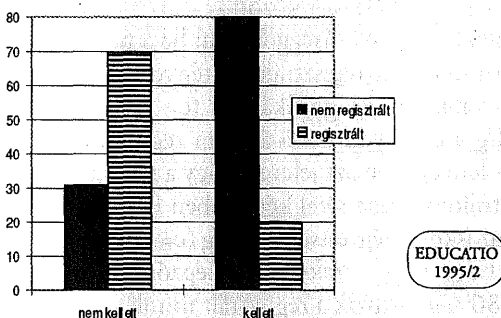
* Nem regisztrált összesen 138 fő, regisztrált összesen 173 fő.

Az elért iskolafokozat szoros összefüggésben van az általános iskolai eredményekkel. Míg a regisztrált fiatal munkanélküliek átlagosan 3,2-es átlaggal végezték el a 8

általánost, a nem regisztráltak 8. osztályos átlageredménye 2,8 volt. Vagyis a mai nem regisztrált munkanélküliek többsége mögött kudarcos ill. átbukdácsolt általános iskolai évek állnak, amelyek során valószínűleg sem megfelelő intellektuális készségeket, sem megfelelő műveltséget nem sikerült elsajátítaniuk.

3. ÁBRA

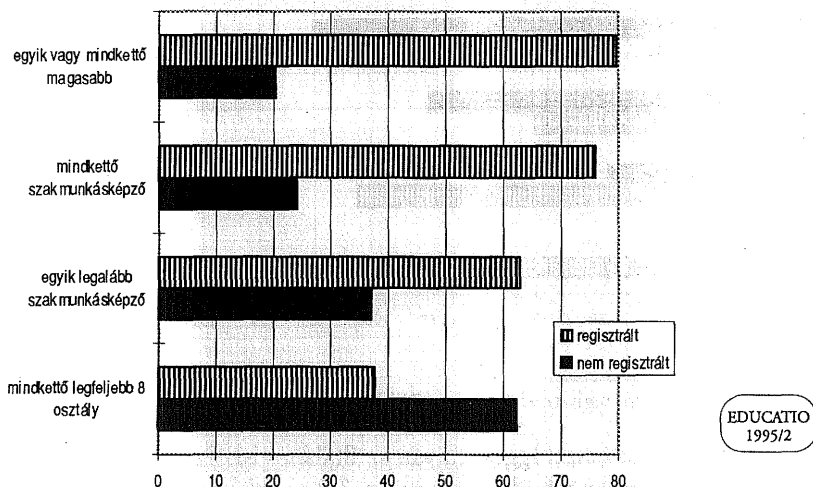
Az általános iskolában kellett-e osztályt ismételnie



Adataink szerint azonban a regisztráltság ténye nemcsak a gyerekek jelenlegi helyzetével van összefüggésben, hanem társadalmi származásukkal is. Meglehetősen szoros kapcsolatot találunk a szülők iskolázottsági szintje és a gyerekek regisztráltsága között ($c = ,43116$, $p = ,00000$). Ez azt jelenti, hogy a szülők iskolázottságával párhuzamosan nő a gyerekek között a regisztrált munkanélküliek aránya (a 8 osztálynál kevesebbet végzett szülők gyerekeinek pl. a 38%-át regisztrálták, a szakmunkásképzőnél magasabb végzettségű szülők gyerekeinek pedig a 80%-át.)

4. ÁBRA

Regisztráltság a szülők iskolázottsági csoportjai szerint

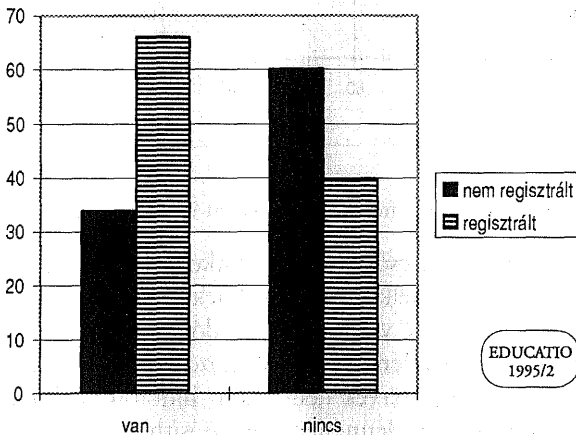


Az iskolai végzettséggel megegyező irányú kapcsolatot találunk a szülők szakképzettsége ($c=,34333$, $p=,00000$) és foglalkozása ($c=,28491$; $p=,00013$) valamint a fiatal munkanélküliek regisztráltsága között. Hasonlóan szoros az összefüggés a szülők munkanélkülisége és gyerekeik regisztráltsága ($c=,30508$; $p=,00002$) között. Eszerint azokban a családokban, ahol mindkét szülő dolgozik, ott a munkanélküli gyerekek 86%-át regisztrálták, azokban a családokban viszont, ahol jelenleg egyik szülőnek sincs munkája, ott a regisztrált fiatal munkanélküliek aránya csak 44%. Vagyis azokban a családokban, ahol a szülőknek van munkahelyük, ha a gyerek munkanélküli lesz, akkor is nagy eséllyel kap valamilyen támogatást, ahol viszont a szülők maguk is munkanélküliek, a munkanélküli gyerekek többsége semmilyen támogatásra nem számíthat.

A nem regisztrált fiatal munkanélküliek nemcsak a társadalom alsóbb rétegeiből származnak, hanem az átlagosnál több gyerekes családokból is. Míg a regisztráltak családjában átlagosan 3,8 fő él együtt, a regisztrálásból kimaradókéban 4,9. Viszonylag szoros összefüggést tapasztalunk a regisztráltság és a családok stabilitása között is ($c=,36649$, $p=,00000$). Azokban a családokban, ahol kiegyensúlyozott a szülők együttélése, a gyerekek 68%-át regisztrálták, azokban viszont, ahol családi válsághelyzet nehezíti az együttélést (pl. az egyik szülő már megjárta a börtönt, vagy alkoholista) a regisztrált fiatal munkanélküliek aránya mindössze 6–8%. Ez azt jelenti, hogy az országos statisztikákból, ill. az intézményes törődésből és a munkanélküliségi támogatásból éppen azok a gyerekek maradnak ki a legnagyobb eséllyel, akiknek a szülei is alacsony iskolázottságú munkanélküliek, és akik mögött labilis, támasztékot nyújtani képtelen család áll.

5. ÁBRA

Van-e kereső a családban?



Miután a nem regisztrált munkanélküliek családjainak a többségében egyetlen kereső családtag sincs, lényegesen rosszabb anyagi körülmények között élnek, mint

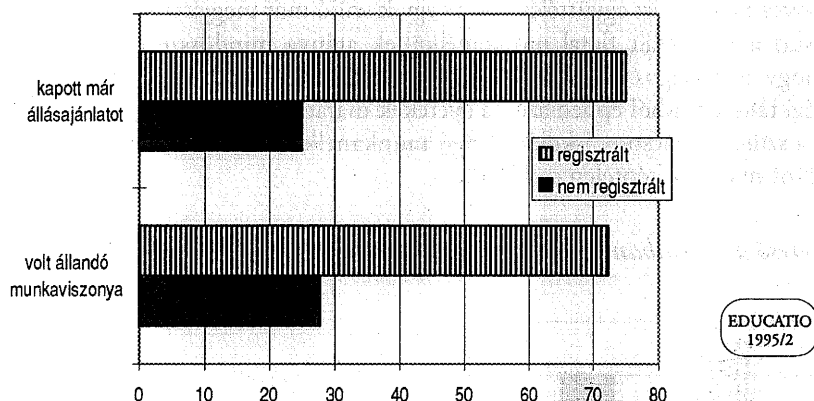
akiket regisztráltak. A nem regisztrált fiatal munkanélküliek családjában havonta 4.579 Ft jut egy főre míg a regisztráltak családjában 7.128 Ft.

Ezzel összefüggésben a nem regisztrált fiatal munkanélküliek családjainak a lakásviszonyai is rosszabbak az átlagnál. Míg a nem regisztrált munkanélküliek családjainak lakásaiban pl. átlagosan 1,9 szoba van, a regisztrált munkanélküliek családjai átlagosan 2,7 szobás lakásokban laknak.

A fiatal munkanélküliek más csoportjaihoz hasonlóan a hátrányos családi és anyagi körülmények között élő nem regisztráltak jövőre vonatkozó perspektívái is kilátástalanabbak. Adataink ugyanis azt mutatják, hogy sokkal kisebb az esélyük arra, hogy akár önállóan, akár segítséggel valaha is munkát találjanak. Vizsgálatunk során a nem regisztrált munkanélküliek között alig találtunk olyan fiatalt, akinek már van valamilyen munkatapasztalata, vagy olyat, aki kapott volna állásajánlatot mióta munkanélküli.

6. ÁBRA

Kapcsolat a munka világával (összesen 75-en válaszoltak)*

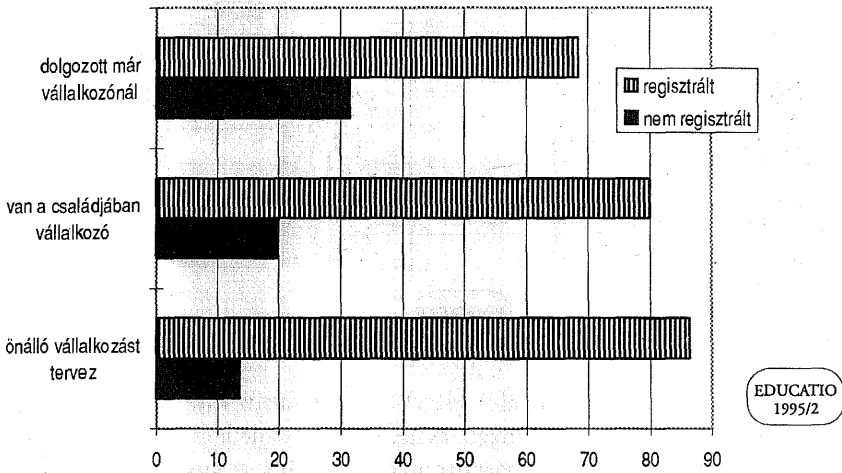


* Itt és alább közöljük a válaszolók számát, ha az ábra a minta kevesebb mint 90%-ára vonatkozik.

Még kedvezőtlenebbek a nem regisztráltak esélyei arra vonatkozóan, hogy önálló vállalkozásba fogva vessenek véget munkanélküli helyzetüknek. Már az is sokkal ritkábban fordul elő, hogy terveket szőnek valamilyen önálló vállalkozásról, de miután a legtöbbjük családjában nincs egyetlen önálló vállalkozó sem, és ők maguk sem dolgoztak még kisvállalkozónál, ezek a tervek nemcsak az indulótőke, hanem az ilyenfajta tapasztalatok hiánya miatt sem lennének megvalósíthatók (7. ábra). Ugyanígy a külföldi munkavállalás, mint menekülési lehetőség a hazai reménytelen munkapiaci helyzet elől, is sokkal gyakrabban szerepel a regisztráltak, mint a nem regisztráltak tervei között (8. ábra).

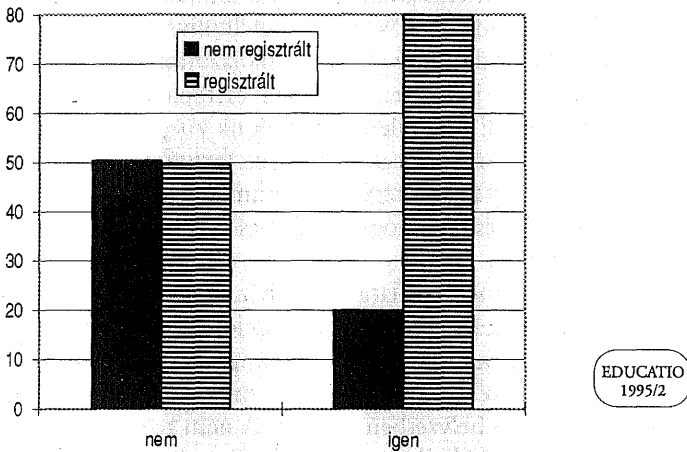
7. ÁBRA

A vállalkozáshoz való viszony (összesen 93-an válaszoltak)



8. ÁBRA

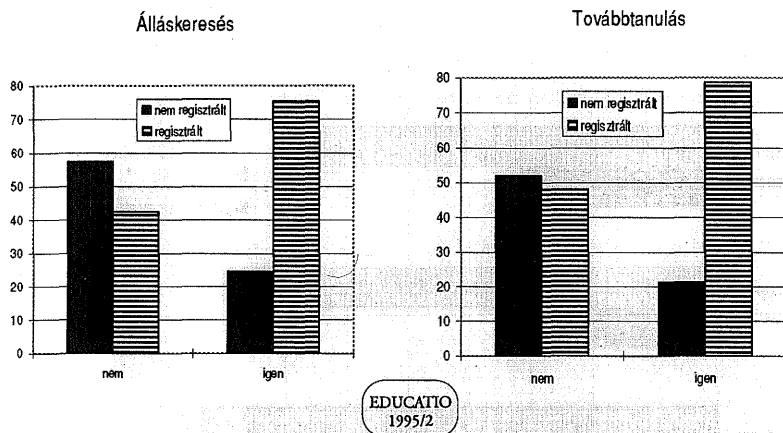
Felmerült-e már annak a gondolata, hogy külföldön vállal munkát?



A munkavállalási ill. a vállalkozási tervek hiányát természetesen az intézményes támogatás hiánya mellett az is magyarázza, hogy a nem regisztrált munkanélküliek a szüleiktől is sokkal ritkábban várhatnak támogatást az álláskeresésben.

9. ÁBRA

Támogatják-e a szülei az álláskeresésben, ill. a továbbtanulásban?



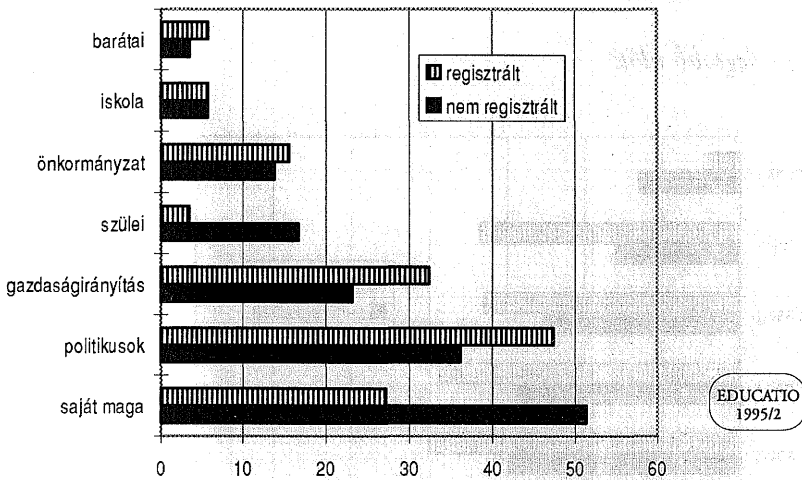
A nem regisztrált munkanélküli fiatalok esetében nemcsak az intézményes segítség hiányzik, hanem a fentiekben jellemzett családjaik ill. szülei is kevésbé képesek felismerni gyerekeik iskolázottsági hátrányait és kevesebb az anyagi tartalékuk is továbbtanulásuk támogatására. A fiatal munkanélküliek válaszaiból kitűnik, hogy a nem regisztráltak csoportjában lényegesen ritkábban fordul elő, hogy a szülők segítséget nyújtanak a gyerekek továbbtanulásához, mint azoknak a csoportjában, akiket a munkaügyi intézmények is nyilvántartanak (9. ábra). Fiatalabb életkoruk ellenére a nem regisztráltak átlagosan 21 hónapja vannak már munka nélkül, míg a regisztráltak csak 11 hónapja, vagyis a nem regisztrált hátrányosabb helyzetű csoportnak lényegesen nagyobb az esélye arra, hogy tartósan munkanélkülivé váljon.

Mint szociológiai felmérésekből kiderül, az alacsony iskolázottságú fiatal munkanélküliek munkapiaci helyzetének javítására a legtöbb esetben csak képzettségi szintjük emelése útján nyílna esély. Ennek ellenére a általunk vizsgált fiatal munkanélküliek közül általában igen kevesen tanulnak valamilyen formában. De a továbbtanulók adataiból az is kiderül, hogy a nem regisztrált munkanélküliek még ritkábban tanulnak, mint a regisztráltak, és ennél fogva sokkal esélytelenebbek a munkanélküli helyzetből való kilábalásra is.

A munkanélküliség állapotát valamennyi fiatalnak nehéz elviselni. Amikor megkérdeztük őket arról, hogy kit tartanak felelősnek jelenlegi nehéz helyzetükért, kiderült, hogy az iskolázottsági, anyagi és társadalmi szempontból is jobb helyzetben élő regisztráltak másképpen értékelik ezt a kérdést, mint a nem regisztráltak, akik minden szempontból rosszabb helyzetben vannak. A nem regisztráltak gyakrabban keresik saját magukban és családjaikban (szüleikben) a problémák okát, míg a regisztráltak hajlamosabbak a tágabb társadalmi környezetben (gazdaságirányítók, politikusok) megjelölni a felelősöket.

10. ÁBRA

Ki az oka munkanélküliségének?



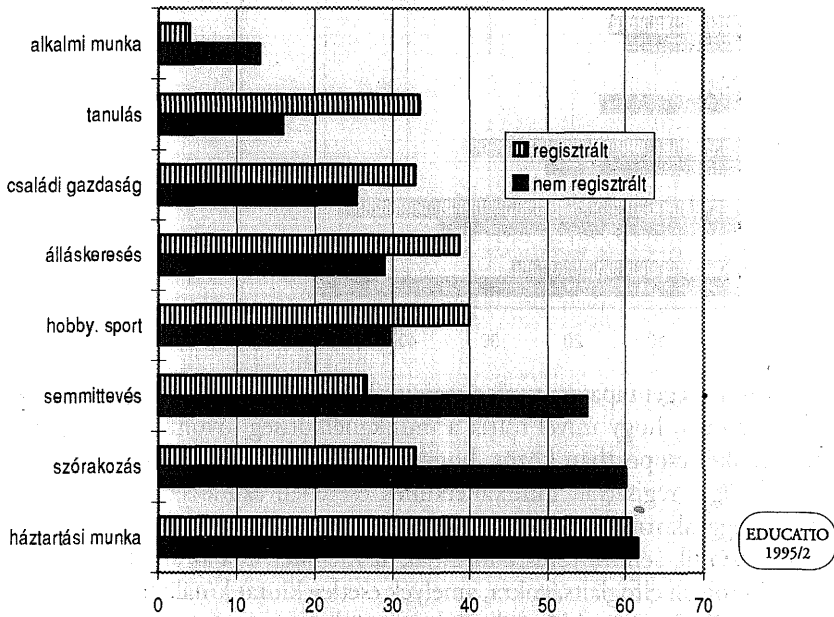
Ugyancsak különbséget tapasztaltunk a regisztrált és a nem regisztrált munkanélküliek között abban is, hogy mivel töltik a munkanélküliség jóvoltából felszabadult idejüket. Mindkét csoportban közös, hogy az idő nagy részét háztartási munkára fordítják, de míg a regisztrált munkanélküliek esetében ezután a sportolás ill. az álláskeresés a leggyakoribb tevékenység, a regisztrálatlan munkanélküli fiatalok főként szórakozásra ill. semmittevésre fordítják az idejüket. Ha az álláskeresésre és a tanulásra (mint olyan elfoglaltságokra, amelyek esetleg kiutat kínálhatnak a munkanélküli helyzetből) fordított idő gyakoriságát vetjük össze, azt tapasztaljuk, hogy a regisztrált munkanélküliek esetében mindkét elfoglaltság lényegesen gyakoribb, mint azoknak a körében, akiket nem regisztráltak. Vagyis azt állapíthatjuk meg, hogy nemcsak a társadalmi réteghelyzetben, az anyagi helyzetben, az iskolázottságban és a munkavállalási esélyekben mutatkoznak meg a különbségek, hanem a szabadidő eltöltésének a módja is eltérő életformáról, magatartásról és perspektívákról tanúskodik: a regisztráltak esetében lényegesen gyakrabban fordul elő olyan tevékenység, amely a szabadidő perspektivikusan is hasznos eltöltését jelzi, míg a nem regisztráltak szabadidős tevékenysége inkább a helyzetbe való beletörődésről és a változtatási remények feladásáról árulkodik (11. ábra).

Az adatokból tehát világosan látszik, hogy egészen más családi hátteret, anyagi helyzetet, életformát, közérzetet és perspektívákat jelent a munkanélküli állapot a regisztrált ill. nem regisztrált fiatalok csoportjai számára. Míg a regisztráltak esetében van némi remény arra, hogy nehéz, de nagy valószínűséggel átmeneti periódusról van szó, amelyben a szülők és az intézmények részéről is anyagi támasz várható és segítség az álláskeresésben és a továbbtanulásban, a nem regisztráltak esetében, akik kiesnek a velük foglalkozni hivatott intézmények látóköréből, és akiknek a

családjai is nyomorúságos helyzetben élnek, rossz lakásviszonyok között, kereső ill. kereset nélküli családokban, a tartós munkanélküliség ill. a végleges társadalmi leszakadás is reális veszély.

11. ÁBRA

Mivel tölti a legtöbb időt?



A nem regisztrált fiatal munkanélküliek munkaerejére alacsony iskolázottságuk és szaktudásuk hiánya miatt a jelenlegi körülmények között a gazdaság egyáltalán nem tart igényt, képzésük ill. továbbképzésük pedig azért problematikus, mert általában gyenge képességűek, gyakran küzdenek magatartászavarokkal illetve beilleszkedési problémákkal, korábbi kudarcélményeik folytán tanulásra alig motiváltak, és továbbtanulásuk esetén, többnyire alacsonyan iskolázott, munkanélküli és szegény szülei anyagi támogatására szinte egyáltalán nem számíthatnak. Ráadásul szociális háttéréből és adottságaiból következően a fiataloknak ez a csoportja nemcsak a munkanélküliség, de a devianciák (alkoholizmus, kábítószer, bűnözés, mentális betegségek) szempontjából is a leginkább veszélyeztetett. Ha az iskolarendszer továbbra is közönyös marad problémáik iránt és a munkanélküli fiatalokat támogatni hivatott intézményrendszer továbbra sem vesz tudomást a létezésükről, tartós társadalmi leszakadásukra lehet számítani, ami a későbbiekben súlyos gondokat okozhat szerencsésebb körülmények közé született kortársaiknak.

LISKÓ ILONA